

Sygn. akt III AUa 1071/16

## WYROK

**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 18 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak (spr.) SSA Barbara Mazur
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2016 r. w Gdańsku

sprawy P. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji P. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 marca 2016 r., sygn. akt IV U 1491/15

oddala apelację.

SSA Grażyna Czyżak SSA Alicja Podlewska SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 1071/16

## UZASADNIENIE

Ubezpieczony P. R. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 2 października 2015r. odmawiającej mu prawa do emerytury w wieku emerytalnym niższym od powszechnego. Ubezpieczony nie zgadzał się z niezaliczeniem do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w (...), (...) i (...) W..

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W uzupełnieniu stanowiska skarżący wniósł o przesłuchanie świadków – współpracowników na stanowiskach hydraulika i kierownika produkcji pomocniczej w Zakładzie (...) przy (...) L., a następnie złożył poprawione świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, wystawione w dniu 19 stycznia 2016r. przez (...). Po złożeniu poprawionych świadectw z dnia 19 stycznia 2016r. organ rentowy nie kwestionował jako okresu pracy w warunkach szczególnych okresu od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r.

Wyrokiem z dnia 7 marca 2016r. Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) ukończył 60 lat.

W okresie od dnia 1 września 1970r. do dnia 31 grudnia 1973r. był zatrudniony w Państwowym Ośrodku (...) w D. Filia L., przy czym do dnia 31 lipca 1973r. jako uczeń, a następnie jako ślusarz mechanik.

Od dnia 1 stycznia 1974r., w związku z przeniesieniem filii (...) L. do Spółdzielni Kółek Rolniczych w L., ubezpieczony był zatrudniony do dnia 30 czerwca 1975r. jako monter w tej Spółdzielni.

Od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r. ubezpieczony był zatrudniony jako hydraulik, a następnie do dnia 31 października 1990r. jako kierownik produkcji pomocniczej w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w L. – Zakład (...) w L.. Obowiązki wnioskodawcy na stanowisku hydraulika polegały przede wszystkim na ręcznym wykonywaniu wykopów oraz układaniu w wykopach rur kanalizacyjnych i szamb. Wykopy miały głębokość od 1 do 5 metrów. Część prac była wykonywana w budynkach, gdzie instalacja kanalizacyjna była wykonywana przed wykonaniem posadzek. Niekiedy wnioskodawca pracował też w wykopach pod kanały grzewcze. W 1984r. ubezpieczony awansował. Do jego obowiązków należało od tej pory prowadzenie dokumentacji i pomiary prac przy wykonywaniu metalowych elementów konstrukcyjnych, służących do budowy wiat, zgodnie z rysunkiem technicznym. Skarżący nadzorował spawaczy, ślusarzy, wiertaczy, pilarzy, malarzy.

W okresie od dnia 1 listopada 1990r. do dnia 31 lipca 1991r. skarżący był zarejestrowany jako bezrobotny, pobierając zasiłek dla bezrobotnych.

Na okres od dnia 22 kwietnia 1991r. do dnia 30 lipca 1991r. ubezpieczony zawarł umowę o pracę na stanowisku montera instalacji wodociągowej w Ośrodku (...). Świadectwa pracy za ten okres nie przedłożył. Świadectwo pracy z tego samego zakładu pracy wnioskodawca przedłożył za okres od dnia 1 sierpnia 1991r. do dnia 30 kwietnia 1993r., wskazującym na stanowisko montera instalacji wodociągowej. W tym samym Ośrodku ubezpieczony był dodatkowo zatrudniony na 1/2 etatu w lipcu i sierpniu 1992r. na stanowisku konserwatora sprzętu p. poż. Wnioskodawca pracował w tym samym Ośrodku (...) w L. także od dnia 1 maja 1993r. do dnia 29 lutego 1996r. jako konserwator-hydraulik, przy czym w tym okresie jego pracodawcą był (...) Nr (...) przy (...) S.A. w W.. Do obowiązków ubezpieczonego przez wszystkie wymienione tu okresy należały prace hydraulika, głównie przepychanie kanalizacji, wymiana ciekących kranów i spluczek, niekiedy także montaż instalacji wodno-kanalizacyjnej w nowych domkach letniskowych.

Od dnia 1 marca 1996r. ubezpieczony był zatrudniony jako magazynier w (...) Zakładzie (...) w L., w którym jego obowiązki polegały na sprawowaniu nadzoru przy budowlanych pracach wykończeniowych.

Innych okresów ubezpieczenia przed 1999r. wnioskodawca nie miał.

Sąd Okręgowy zważył, iż skarżący bezspornie spełnia kryterium ukończenia 60 lat i tego, że wprawdzie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, jednak złożył wniosek o przekazanie zgromadzonych tam środków na dochody budżetu państwa. Ubezpieczony legitymuje się też przekraczającą 25 lat sumą okresów składkowych i nieskładkowych przed 1999r. Pozwany zakwestionował natomiast okoliczność, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym na dzień 1

stycznia 1999r. stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu już z wyjaśnień skarżącego wynikało, że nie ma on 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych, co potwierdziły zeznania świadków.

Wyjaśniając szerzej podstawy przyjęcia, że ubezpieczony nie legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, Sąd I instancji wskazał, że wprawdzie wnioskodawca przedłożył świadectwa z dnia 19 stycznia 2016r. wykonywania prac w warunkach szczególnych za łącznie cały okres zatrudnienia w byłym PGR L., a zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisach formie. Trzeba dodać, że Sąd przy czynieniu stosownych ustaleń nie jest związany stanowiskiem organu rentowego i może przyjąć własne ustalenia, o ile takowe wynikają z przebiegu postępowania.

Art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych. Obowiązujące wobec tego w tym zakresie i przywoływane już wyżej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r.

Odnosząc się do pracy na stanowiskach hydraulika w PGR L. i Ośrodka (...) w L., należy zauważyć, że w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wymieniono wprawdzie w dziale V w budownictwie roboty wodnokanalizacyjne oraz budowę rurociągów w głębokich wykopach, ale praca wnioskodawcy w żadnym z tych zakładów nie spełniała wymogu pracy stałej i w pełnym wymiarze czasu w głębokich wykopach. Zdaniem Sądu układanie rur wodociągowych w wykopach o głębokości mniejszej niż 3 metry nie daje się zakwalifikować jako prace w głębokich wykopach. Definicja "głębokich wykopów" zawarta została w Geotechnice z 1987r. prof. Z. W. (inżyniera budownictwa lądowego, specjalisty z zakresu geotechniki), czy też w Zeszytach Instytutu (...) /2007: "Warunki techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych" część A "Roboty ziemne i budowlane". Według tej literatury, wykopy pod względem ich głębokości dzieli się na: 1. wykopy płytkie - o głębokości mniejszej niż 1 metr, 2. wykopy średnie - o głębokości od 1 do 3 metrów oraz 3. wykopy głębokie - o głębokości przekraczającej 3 metry. W sytuacji, gdy praca świadczona jest w wykopie o głębokości od 1 – 1,5 metra, tj. o głębokości nieprzekraczającej wzrostu dorosłego człowieka, nie sposób przyjąć, że jest to praca w głębokim wykopie. Taka praca nie jest szczególna wobec braku szczególnych uciążliwości w zakresie ograniczenia wentylacji, ograniczenia przestrzeni i obciążenia psychofizycznego pracownika, wobec ryzyka zasypania w momencie układania instalacji na dnie wykopu. Roboty wodnokanalizacyjne uzyskują zatem miano robót wykonywanych w warunkach szczególnych dopiero wówczas, gdy wykonywane są w "głębokich wykopach", zgodnie z klasyfikacją przedstawioną powyżej. Skoro praca świadczona przez wnioskodawcę na stanowisku monter instalacji wodno – kanalizacyjnej czy hydraulika tylko częściowo świadczona była w wykopie, a częściowo poza nim i polegała np. na zasypanych wykopach i równaniu terenu, to w tej sytuacji nie może być mowy o spełnieniu warunku z § 2 ust. 1 rozporządzenia RM z 1983r., stosownie do którego uznanie okresu pracy za okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, może dotyczyć wyłącznie pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 marca 2015r., sygn. akt III AUa 291/14).

W ocenie Sądu I instancji, niewątpliwie przy tym, bo jak wynika ze zgodnego opisu wnioskodawcy i świadków, praca ubezpieczonego nie była pracą hydraulika kanalarza w kanałach ściekowych, które to ustalenie jednoznacznie podważa przydatność świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 19 stycznia 2016r. za okres od 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ustalenie, że praca hydraulika, wykonywana nie tylko w głębokich wykopach w PGR L. (1 lipca 1975r. - 15 lipca 1984r.), i praca hydraulika-konserwatora w Ośrodku (...) w L. (1 sierpnia 1991r. - 29 lutego 1996r.), stanowiąca łącznie okres 13 lat, 7 m-cy i 15 dni, nie spełnia kryteriów pracy stałej i w pełnym wymiarze w warunkach szczególnych, czyni zbędnym omawianie pod tym kątem pozostałych okresów zatrudnienia ubezpieczonego, gdyż innych okresów ubezpieczenia przed 1999r. skarżący ma mniej niż 15 lat (por. karta przebiegu zatrudnienia w pliku emerytalnym).

Podsumowując rozważania Sąd I instancji stwierdził, że przeprowadzone postępowanie nie dało podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawca legitymuje wymaganiem na dzień 1 stycznia 1999r. stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Tym samym prawo do emerytury nie mogło być mu przyznane. Ocena charakteru pracy skarżącego, prezentowana przez niego, pozostaje więc w sferze jego dowolnej, ale nieuzasadnionej oceny, zamiast w sferze faktów. Należy podkreślić, że prawo do obniżenia wieku emerytalnego ma charakter wyjątku, wobec czego jego zakresu nie można rozszerzać w drodze wykładni przepisów prawa, która musi być ścisła, co m.in. nie pozwala ani na rozszerzającą wykładnię załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., ani na pominięcie stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych i pełnego jej wymiaru jako przesłanki przyznana wnioskowanego prawa. W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd na podstawie art. 477<sup>14</sup>§1 k.p.c. odwołanie to oddalił.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca P. R., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 1, § 2 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez uznanie, iż wnioskodawcy nie przysługuje prawo do emerytury w sytuacji, gdy spełnia on wszelkie warunki do przyznania mu emerytury, w szczególności posiada okres składkowy wynoszący 25 lat oraz wykonywał on pracę w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat;

2. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na rozstrzygnięcie, a mianowicie:

1) art. 229 k.p.c. poprzez niezaliczenie odwołującemu jako pracy w warunkach szczególnych okresu pracy w PGR w L. w okresie od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r., łącznie 9 lat 15 dni, pomimo przyznania faktu wykonywania przez odwołującego pracy w warunkach szczególnych przez stronę przeciwną w tym okresie (patrz stanowisko ZUS Oddział w O. k. 62 i 63), a przyznanie to przecież nie budziło wątpliwości;

2) art. 231 k.p.c. poprzez brak jakiegokolwiek oceny Sądu I instancji pracy wykonywanej przez odwołującego od dnia 16 lipca 1984r. do dnia 31 października 1990r. w PGR w L., pod kątem ustalenia czy była ona wykonywana w warunkach szczególnych, pomimo dokonania przez Sąd I instancji prawidłowych ustaleń stanu faktycznego w zakresie wykonywania tej pracy przez odwołującego;

3) art. 233 k.p.c. wyrażającego się przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, co doprowadziło Sąd I instancji do błędnego przekonania, iż układanie rur wodociągowych w wykopach o głębokości mniejszej niż 3 metry nie daje się zakwalifikować jako prace w głębokich wykopach, co doprowadziło do nieuzasadnionego niezaliczenia, jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, m.in. okresu pracy w PGR w L. w okresie od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury, poczynając od dnia 1 października 2015r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, że brak jest podstaw dla różnicowania charakteru prac w głębokich wykopach jako prac w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w dziale V: W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, pod poz. 1 - roboty wodnokanalizacyjne budowa rurociągów w głębokich wykopach ze względu na głębokość tych wykopów i pomijanie z zakresu tych prac tych, które wykonywane były na głębokości mniejszej niż 3 m (zob. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych dnia 5 czerwca 2012r., II UK 277/11, Legalis, podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego Białymstoku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 czerwca 2015r., AUa 1385/14, Legalis). Tak więc okres zatrudnienia odwołującego w PGR w L. od 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r. tj. 9 lat 15 dni powinien być zaliczony jako okres pracy w warunkach szczególnych, bowiem odwołujący w ww. okresie wykonywał roboty wodnokanalizacyjne oraz prace związane z budową rurociągów w głębokich wykopach, tj. prace wymienione w wykazie A, dział V poz. 1 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) zwłaszcza, że organ rentowy w piśmie z dnia 24 lutego 2016r. zaliczył odwołującemu ten okres trący jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast jeżeli chodzi o okres pracy w PGR w L. od dnia 16 lipca 1984r. do dnia 31 października 1990r., nad oceną którego Sąd I instancji się nie pochylił, apelujący stwierdził, iż ten okres powinien również zostać zaliczony odwołującemu, jako okres pracy w warunkach szczególnych, bowiem został on zaliczony, jako okres pracy w warunkach szczególnych, w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 19 stycznia 2016r. wystawionym przez Agencję Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w O.. Odwołujący w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 24 Rozporządzenia Rady w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43), tj. dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Na oddziale, który nadzorował odwołujący podstawowymi pracami były prace związane ze spawaniem, tj. prace wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 12 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43). Pozostali pracownicy, których nadzorował odwołujący, wykonywali funkcje pomocnicze, przygotowawcze. Jednakże należy zauważyć, iż wśród tych prac były także prace, które były wykonywane w warunkach szczególnych, chociażby malowanie minią, czyli prace wymienione w wykazie A, dział III, poz. 72 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43), a nadto prace wymienione w wykazie A dział III, poz. 45 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43), obsługa agregatów do walcowania, tłoczenia i ciągnięcia z urządzeniami pomocniczymi i wykańczającymi – prace związane z cięciem metali piłami mechanicznymi i nożycami, gięciem metali na giętarcie, także prace wymienione w wykazie A dział XIV, poz. 18 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, obsługa urządzeń i narzędzi wibracyjnych lub udarowych – prace związane z wierceniem otworów wiertarką, czyli urządzeniem wibracyjnym. Wszelka dokumentacja prowadzona przez odwołującego była zaś związana wykonywaniem dozoru i stanowiła jego integralną część.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości.

**Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem nie zawiera zarzutów skutkujących uchYLENIEM bądź zmianą zaskarżonego wyroku.

Ubezpieczony P. R. wniósł odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016, poz. 887, j.t.; dalej: „ustawa emerytalna”). Wskazany przepis wraz z art. 32 ustawy emerytalnej oraz z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej: „rozporządzenia”), określają dla mężczyzn następujące przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury: ukończony 60 rok życia, 25 letni ogólny staż ubezpieczeniowy, 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. oraz nieprzystąpienie do OFE albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W przedmiotowej sprawie sporne było czy ubezpieczony spełnił przesłankę 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999r., bowiem organ rentowy nie kwestionował spełnienia przez wnioskodawcę pozostałych przesłanek.

W powyższym zakresie Sąd I instancji prawidłowo zgromadził materiał dowodowy, dokonując trafnych ustaleń faktycznych. W konsekwencji Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, nie widząc w związku z tym konieczności ich szczegółowego powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776). Zaznaczyć wprawdzie należy, iż Sąd I instancji dokonał częściowo błędnej subsumcji ustaleń faktycznych pod przepisy prawne, jednak ostatecznie wyrok okazał się prawidłowy.

Wnioskodawca domagał się zaliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych w L. – Zakład (...) w L. od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r. na stanowisku hydraulika oraz od dnia 16 lipca 1984 r. do dnia 31 października 1990r. na stanowisku kierownika produkcji pomocniczej.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy niezasadnie nie zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) w L. od dnia 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r. na stanowisku hydraulika. W wydanych ubezpieczonemu świadectwach pracy warunkach szczególnych z dnia 13 listopada 2002 r. (k. 8 akt rentowych) oraz z dnia 19 stycznia 2016 r. (k. 57 a.s.) okres ten zakwalifikowano jako pracę w warunkach szczególnych, o której mowa w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale IX (w gospodarce komunalnej) pod poz. 1 (prace w kanałach ściekowych). Sąd Okręgowy natomiast trafnie zakwestionował tę kwalifikację, prace wykonywane przez wnioskodawcę odnosząc do prac wymienionych w dziale V wykazu A rozporządzenia (w budownictwie). Pod poz. 1 wymienione zostały roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach.

Jak trafnie ustalili Sąd I instancji, na podstawie zeznań świadków oraz wnioskodawcy, w okresie tym obowiązki wnioskodawcy polegały przede wszystkim na ręcznym wykonywaniu wykopów oraz układaniu w wykopach rur kanalizacyjnych i szamb. Wykopy miały głębokość od 1 do 5 metrów. Część prac była wykonywana w budynkach, gdzie instalacja kanalizacyjna była wykonywana przed wykonaniem posadzek. Niekiedy wnioskodawca pracował też w wykopach pod kanały grzewcze.

Sąd I instancji doszedł jednak do wniosku, iż powyższego okresu nie można wnioskodawcy zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych, bowiem układanie rur wodociągowych na głębokości mniejszej niż 3 m nie daje się zakwalifikować jako prac w głębokich wykopach. Stanowisko to jest jednak błędne.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 czerwca 2012 r. (II UK 277/11, Lex nr 1214997), które to stanowisko Sąd Apelacyjny w pełni podziela, brak podstaw prawnych do wyłączenia z prac wymienionych w wykazie A rozporządzenia w dziale V pod poz. 1 tych prac, które wykonywane były na głębokości mniejszej niż 3 metry. Nieuprawnione jest bowiem różnicowanie charakteru wykonywanych prac ze względu na głębokość wykopów. Innymi słowy, fakt, że prace wykonywane były na różnej głębokości, niekiedy nie sięgającej 3 metrów nie oznacza, że nie były one wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach.

Przenosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, stwierdzić należy, iż skoro wnioskodawca na stanowisku hydraulika w Zakładzie (...) w L. w okresie od 1 lipca 1975r. do dnia 15 lipca 1984r. stale i w pełnym wymiarze pracy wykonywał wykopy oraz układał w wykopach rury kanalizacyjne i szamba, to tym samym wykonywał on pracę, o jakiej mowa w wykazie A rozporządzenia w dziale V pod poz. 1 i okres ten (9 lat i 15 dni) winien zostać mu zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Odnosząc się natomiast do okresu pracy wnioskodawcy w Zakładzie (...) w L. od dnia 16 lipca 1984 r. do dnia 31 października 1990r. na stanowisku kierownika produkcji pomocniczej, wyjaśnić trzeba, iż Sąd I instancji istotnie niezasadnie nie dokonał szczegółowego omówienia tego okresu pod kątem kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych. Niemniej jednak, Sąd Okręgowy przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe, a następnie dokonał ustaleń stanu faktycznego, które pozwoliły na dokonanie takiej oceny przez Sąd Apelacyjny.

W wykazie A rozporządzenia w dziale XIV pod poz. 12 wskazana jest kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Apelujący podnosił, iż sprawował on dozór na oddziale, na którym podstawowymi pracami były prace związane ze spawaniem, tj. prace wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 12 rozporządzenia. Argumentacja ta nie jest jednak zasadna.

Jak wynika z zeznań skarżącego, w okresie od 16 lipca 1984 r. do 31 października 1990r. sprawował on dozór na oddziale, na którym pracowali spawacze, ślusarze, wiertacze i pilarze. Świadek S. E., który pracował w spornym okresie na stanowisku spawacza, zeznał jednak, iż w sumie na oddziale było ok. 20 pracowników i wśród nich tylko 4 – 5 spawaczy. Większość byli to natomiast pracownicy z produkcji pomocniczej. W świetle tych zeznań, nie można zatem przyznać racji skarżącemu, iż prace spawaczy były podstawowymi pracami wykonywanymi na oddziale, na którym dozór sprawował ubezpieczony, bowiem stanowiły one jedynie ok. 20-25% wszystkich wykonywanych tam prac. Nie jest również zasadnym podniesiony w apelacji argument, iż wśród pozostałych pracowników podlegających wnioskodawcy byli również tacy pracownicy, którzy wykonywali prace w warunkach szczególnych, jak malowanie minią (wykaz A dział III poz. 72 rozporządzenia). Apelujący sam bowiem przyznaje, iż pracownicy wykonujący prace w warunkach szczególnych stanowiły jedynie pewną część wszystkich prac nadzorowanych przez wnioskodawcę. Nie jest to jednak wystarczające do uznania, iż jako podstawowe były wykonywane prace w warunkach szczególnych. Wśród podległych ubezpieczonemu pracowników byli bowiem również ślusarze czy wiertacze, którzy z kolei nie wykonywali pracy w warunkach szczególnych. W związku z powyższym, okres zatrudnienia od 16 lipca 1984 r. do 31 października 1990r. nie mógł zostać wnioskodawcy do zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Reasumując, stwierdzić trzeba, iż Sąd I instancji pomimo częściowo błędnych rozważań ostatecznie prawidłowo ustalił, iż wnioskodawca nie spełnił przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a w rezultacie nie może mu zostać przyznana wcześniejsza emerytura z tego tytułu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawcy.

SSA Grażyna Czyżak SSA Alicja Podlewska SSA Barbara Mazur